

розвиток страхування. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102>.

2. Цуркан І.М., Добровольський А.О. Розвиток ринку страхування життя в контексті забезпечення соціального захисту населення України. *Економічний простір*. 2017. № 123. С. 127-143.

3. Маршалок Т. Вплив політичної турбулентності на економічний розвиток України. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. Випуск 1. 2019. С. 22-36.

4. Гальків Л.І. Статистичне оцінювання міграційних процесів в Україні в контексті втрат людського капіталу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип.20.5. С. 124-131.

5. Де працюють та скільки отримують українці у різних сферах зайнятості. *Аналітичний портал Слово і діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/31/infografika/suspilstvo/>.

6. Річні дані кількості населення 1990-2020 рр. *Державна служба статистики*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ds/nas_rik/nas_90_20.xlsx.

7. Демографічна криза в Україні: її причини та наслідки / За ред. акад. НАН С.І.Пирожкова. Київ: Держкомстат України. 2013. С. 43-46.

8. Супрун А.А., Бессіна О.С. Діяльність страхової галузі в умовах пандемії Covid-19: проблеми і можливості. *Економічний простір*. 2020. № 161. С. 124-129. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/692/674> DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/161-23>.

9. Про затвердження Порядку використання коштів фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками: Постанова КМУ від 22 квітня 2020 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2020-%D0%BF#Text>.

УДК 368:338.1

Л.В. Временко,

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів і кредиту,
ДВНЗ «ХНУБА»,
L.vremenko@gmail.com,

Д.В. Кондратенко,

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів і кредиту,
ДВНЗ «ХНУБА»,
T0958987828@gmail.com

РОЛЬ СТРАХОВОГО СЕКТОРУ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇНИ

Страхування є одним з основних фінансових інститутів, має велике значення не тільки для населення та суб'єктів господарювання, які використовують його як метод управління ризиками, але й для суспільства в цілому, мобілізує кошти для інвестицій в інтересах добробуту економіки і стабільності в країні.

Страховання, як фінансовий посередник, відіграє важливу роль в економічному зростанні країни. Як справедливо зазначають дослідники, які розглядали взаємозв'язок між страхуванням і економічним зростанням [1; 2; 3], швидкий технологічний розвиток за останні три десятиліття дозволив безперешкодно інтегрувати різні сектори економіки, зокрема, розвиток банківського сектора і страхової галузі, справив значний вплив на економічне зростання. Вигоди від об'єднання ресурсів компаній проявляються в такому: збільшення доходів за рахунок підвищення спеціалізації; поліпшення маркетингу та посилення позиції на ринку; зменшення витрат за рахунок вертикальної інтеграції та економії на взаємодоповнюючих ресурсах; оптимізація оподаткування.

Для розвинених країн існує значимий зв'язок між економічним зростанням, чистими страховими преміями, проникненням і щільністю. Рівень проникнення страхування в Україні, що визначається як співвідношення обсягу залучених страхових премій до ВВП, на кінець 2020 року склав 1,5 % до ВВП. Частка страхування життя в загальному обсязі отриманих чистих страхових премій склала лише 12,2 % (проникнення – 0,1 % до ВВП). Проникнення страхування, не пов'язаного зі страхуванням життя, робить позитивний і суттєвий вплив на економічне зростання. Для порівняння, у Європі – 5,0 %, в середньому у світі – 6,1 %. Загальні підписані премії у I півріччі 2021 року у порівнянні з I півріччям 2020 року зросли на 18 % і склали 24,8 млрд грн, при цьому висхідна тенденція має місце як у сегменті non-life, так і у сегменті life. Обсяги сплачених страхових виплат/відшкодувань у I півріччі 2021 року також приросли на 20 % порівняно з аналогічним періодом минулого року, при цьому приріст виплат був більшим у сегменті non-life (+46,6 %). Рівень виплат склав 35 % та залишився незмінним.

Ефекти від проникнення страхування складні, залежать від рівнів доходу інституційних секторів економіки та домашніх господарств. Існує висока кореляція між проникненням страхування, його щільністю і економічним зростанням, що вимірюється за допомогою ВВП на душу населення. Показник

щільності страхування (Insurance Density ratio) – це розмір страхової премії на одну особу, в Україні він перебуває на дуже низькому рівні і на кінець 2018 року становив 34 дол. США [1; 2; 3]. Для порівняння, у Словаччині – 478 дол. США [5].

Роль страхування можна досліджувати декількома способами: економічна роль, фінансова роль, психологічна роль, освітня роль і соціальна роль. Страхові премії, інвестиції та зайнятість є основними факторами, що визначають внесок страхування в економічне зростання. Станом на 01.07.2021 року загальний обсяг активів страховиків у порівнянні з початком року майже не змінився і склали 65,2 млрд грн. За рік, з 01.07.2020 року частка облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) у структурі прийнятних активів виросла у 1,5 рази з 21,3 % до 31,1 %. Частка депозитів зменшується та становить п'яту частину прийнятних активів, що частково пов'язане із більш глибоким дослідженням нагляду на предмет наявності обтяжень таких депозитів і неврахування їх до прийнятних активів та виходом деяких страховиків з ринку.

На думку науковців необхідно продовжувати вивчення взаємозв'язку між страховим ринком і економічним зростанням. Вагомість страхової галузі можна аналізувати з двох точок зору: в забезпеченні відшкодування шкоди і її ролі як інституційного інвестора. Так, премії по страхуванню життя були незначущі для економічного зростання країни, але страхові інвестиції коштів резерву зі страхування життя в довгостроковій перспективі значно впливають на економічне зростання.

Таким чином, існує безліч позитивних ефектів і переваг страхового сектору для економічного зростання, зокрема, страхування:

- підвищує фінансову стабільність домогосподарств і підприємств;
- сприяє підвищенню конкурентоспроможності та розвитку підприємницької діяльності;
- замінює і доповнює витрати державного сектора на програми безпеки та соціального страхування;

- підвищує ліквідність, доступність загального запасу капіталу в економіці та ефективність розподілу капіталу;
- надає вигоди від виявлення і захисту від ризиків;
- зміцнює фінансовий менеджмент підприємств;
- підвищує страхову грамотність та ефективність управління ризиками фізичних осіб.

Страховий сектор є одним з потужних інструментів соціального і економічного добробуту. Існує безліч детермінант, які визначатимуть подальшу роль страхового сектора (природні катастрофи, демографічні зміни, політичні рішення, макроекономічні змінні, технологічні інновації). Наразі відбувається зміна очікувань клієнтів (прагнення до інтерфейсів; швидкий пошук і просте порівняння цін); нові технології (мобільні пристрої і додатки; аналітика великих даних; різноманітні платформи); посилення регулювання (більш суворі правила поведінки; посилення капіталу); нова конкуренція (InsurTech-стартапи; OEM-виробники / телеком). У майбутньому буде відбуватись постійна зміна очікувань клієнтів (відповідні пропозиції; безконтактний досвід; інтегроване управління фінансами); нові технології (штучний інтелект; IoT; генетика); посилення регулювання (право власності клієнтів на дані; відкритий доступ клієнтів до постачальників продуктів); нова конкуренція (онлайн-рітейлери; інфотехнологічні гіганти).

Страховий сектор може частково змінити/доповнити програми загальнообов'язкового державного соціального страхування (такі як пенсійне страхування, страхування від нещасних випадків на виробництві). Дорожня карта реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року передбачає створення системи гарантування вкладів членів кредитних спілок та гарантування виплат за договорами накопичувального страхування життя. Наказом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) створено робочу групу з організації виконання Фондом заходів, визначених Стратегією, започатковано проект із забезпечення набуття кредитними спілками та лайфовими страховими компаніями статусу учасника Фонду. Робочою групою

проведено аналіз ринку кредитних спілок та лайфових страхових компаній на основі узагальнених статистичних даних, нормативно-правової бази, вивчений світовий досвід, положення Директив ЄС 2009/138/ЄС, 2014/24/ЄС, 2014/36/ЄС, 2014/49/ЄС, 2014/59/ЄС. Розроблена, погоджена виконавчою дирекцією Фонду та презентована Правлінню НБУ, концептуальна модель системи гарантування кредитних спілок та лайфових страхових компаній на базі ФГВФО. Отримано та опрацьовано запитовані ФГВФО дані від НБУ щодо діяльності страховиків страхування життя з метою розробки проекту концепції по поширенню системи гарантування на страховиків страхування життя. Розроблено моделі можливих концепцій щодо поширення системи гарантування на страхові компанії зі страхування життя (за накопичувальними договорами страхування життя). Це зменшить навантаження на систему соціальної допомоги, залишаючи уряду ресурси для найсуттєвіших і найнеобхідніших цілей соціального захисту.

Розвиток страхового сектору має набути пріоритетного значення в економічній та соціальній аспектах політики держави. Ефективний страховий ринок значно зменшить рівень ризику та втрат, стабілізуватиме економіку, покращить якість життя та забезпечить соціальний захист населення, прискорить мобілізацію капіталу та його ефективне інвестування через фінансові ринки, сприятиме підприємництву та економічному зростанню України.

Список використаних джерел

1. Rudra P. Pradhan, Mak B. Arvin, Mahendhiran Nair, John H. Hall, Atul Gupta. Is there a link between economic growth and insurance and banking sector activities in the G-20 countries? URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1016/j.rfe.2017.02.002>.
2. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38485/1/Klapkiv.pdf>.
3. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Консолідація банківського та страхового бізнесу: теоретико-методологічні домінанти та тенденції розвитку. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/41115/1/ISBN%20978-966-2343-75-5.pdf>.
4. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>.
5. Крупнейшие развивающиеся рынки мира в 2019 году по плотности страхования (в долларах США). URL: <https://www.statista.com/statistics/276068/insurance-penetration-in-selected-emerging-countries-worldwide/>.